

Sterk Werk | “We moeten uitgaan van vertrouwen”: Ides Nicaise over
Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid

Waarom we deze podcastreeks met de wereld willen delen?

Omdat het hoog tijd is om de negatieve beeldvorming van mensen die langdurig werkzoekend zijn te doorprikken. Omdat de focus moet verschuiven van ‘eigen schuld, dikke bult’ naar de structurele problemen die onze arbeidsmarkt zo afstandelijk maken voor mensen in maatschappelijk kwetsbare posities. Zij krijgen veel te weinig kansen op een duurzame tewerkstelling. Er heerst met andere woorden jobkansarmoede en dat moeten we bespreekbaar maken.

Vertrouwen als basis

Aflevering elf dompelt je helemaal onder in de filosofie en het model van **Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid**. Onderzoeker en gepensioneerd professor **Ides Nicaise** legt haarfijn uit hoe jobcreatie op wijkniveau mensen kan ondersteunen in het vervullen van hun recht op werk, in het verbeteren van hun levenskwaliteit en die van de hele buurt.

We moeten volgens hem dringend afstappen van het individueel schuldmodel en het profiteursmensbeeld en vertrouwen als vertrekpunt installeren binnen onze samenleving.

Meer weten over Sterk Werk?

Extra duiding bij de projecten vind je hier: [Sterk Werk - SAAMO](#)

Voor een overzicht van de podcast kan je hier terecht: www.samvzw.be/sterkwerkpodcast

Transcriptie aflevering 11: “We moeten uitgaan van vertrouwen”: Ides Nicaise over Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid

Fijn dat je luistert naar Sterk Werk, de podcast die jobkansarmoede bespreekbaar maakt en de negatieve beeldvorming rond langdurige werkloosheid doorprijkt.

Lynn

Welkom in een nieuwe aflevering van Sterk Werk, deze keer vanuit Hiva, het onderzoeksinstituut voor arbeid en samenleving verbonden aan de KU Leuven. Welkom Ides. Ik stel voor dat jij je eerst eventjes voorstelt aan de luisteraar.

Ides

Ja, goeie namiddag. Ik ben Ides Nicaise, gepensioneerde professor van de KU Leuven. Ik heb het grootste deel van mijn loopbaan in het Hiva doorgebracht en ben daar voornamelijk op twee domeinen nog altijd zeer actief in onderzoek: het domein van sociale inclusie enerzijds en het domein van onderwijs anderzijds. En dan ook de overlapping tussen die twee natuurlijk.

Daarnaast ben ik ook voorzitter van ATD Vierde Wereld Vlaanderen en voorzitter van het Interfederaal Steunpunt Armoedebestrijding.

Lynn

Kun je nog iets meer over ATD vertellen?

Ides

ATD is een solidariteitsbeweging, zou je kunnen zeggen, van mensen in armoede in de eerste plaats, en een grote groep medestanders die er voor kiezen om daar waar zij in de samenleving staan, partij te kiezen en mee te strijden tegen sociale uitsluiting. Dat kan in het bedrijfsleven zijn, dat kan in de overheidsdiensten zijn, dat kan in het onderwijs zijn. Noem maar op: overal is die strijd nodig.

Lynn

Ik zou willen starten met een woordexperiment. Ik ben heel benieuwd welke associaties jij spontaan maakt bij het woord jobkansarmoede.

Ides

Het is de eerste keer dat ik dat woord hoor. Jobkansarmoede is heel dubbelzinnig voor mij, omdat er twee kanten aan de medaille zijn. Je hebt de kant van de persoon die een job invult eventueel, maar je hebt ook de kant van de job. En als er een mismatch is tussen die twee,

krijg je problemen en blijven personen werkloos, of zijn er eventueel tekorten op de arbeidsmarkt. En in het slechtste geval gebeuren die twee gelijktijdig, zoals nu in Vlaanderen. En daarom is het belangrijk om jobs ook beter aan te passen aan de mogelijkheden, de kansen, de aspiraties, het welzijn van de persoon in kwestie.

Lynn

Voor we inzoomen op de Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid ben ik heel benieuwd naar jouw bredere blik op de arbeidsmarkt vandaag. Hoe zou je die analyseren?

Ides

Die zit in een spanning. Zoals ik daarnet zei, heb je gelijktijdig enerzijds mensen die langdurig van werk verstoken zijn, of ze nu werkloos zijn of invalide of misschien nooit gewerkt hebben, maar mensen die verlangen om te kunnen werken. En anderzijds heb je tienduizenden jobs, tienduizenden vacatures die niet opgevuld geraken. En dat is natuurlijk kafkaïens, dat zoiets bestaat. Dat is slecht voor de welvaart en dat is slecht voor de mensen.

Ik denk dat die arbeidsmarkt of die wereld van de arbeid wel een stukje aan het kantelen is. In het verleden waren er altijd meer werkzoekenden dan vacatures en arbeidsplaatsen, en moesten de mensen zich maar aanpassen aan de vacatures die beschikbaar waren en daarvoor met elkaar in concurrentie gaan om die te kunnen vullen. Dus de mensen werden in feite aangepast aan de vacatures. Terwijl nu de werkgevers op zoek gaan naar werknemers en veel meer bereid zijn dan vroeger om ook rekening te houden met de mogelijkheden, de context, ook de verzoening tussen het leven van de arbeid en het gezinsleven en eventueel de beperkingen waar mensen moeten mee leven.

In die zin wordt die arbeidsmarkt geleidelijk menselijker. Dat is hoopgevend.

Lynn

Maar je zegt geleidelijk, want er zijn nog altijd heel veel mensen die toch die enorme afstand ervaren tot die arbeidsmarkt.

Ides

Absoluut. Er is nog altijd ideologisch een soort van blokkade. In het verleden zaten wij in een typisch neoliberal denkpatroon, waarbij alles gereduceerd werd tot de financiële kant van de zaak. Aan de ene kant vond men het goed dat mensen die werkloos waren bijvoorbeeld een vergoeding kregen, omdat dat de welvaart verhoogt. Maar aan de andere kant wou men daar niet te veel in toeschieten omdat men ervan uitging dat de werkzoekende in feite een rekenaar is die afweegt: 'Wat kan ik extra verdienen door te gaan werken tegenover het verlies van mijn vrije tijd en van mijn vrijheid'. Dus de werkzoekende werd beschouwd als een soort van rekenaar, een homo economicus. Dat is een verenging van heel het concept van arbeid, denk ik.

Mensen in armoede zitten al heel lang in die situatie. En voor hen... Je merkt dat zij ook vaak vrijwilligerswerk doen, voor niks gaan werken. Dus die financiële kant van de zaak is voor hen eigenlijk nog niet zo belangrijk. Ze is natuurlijk belangrijk, maar daarnaast zijn er tal van

andere aspecten die voor hen van belang zijn: het meetellen in de samenleving, het gevoel een burger te zijn, iets in ruil doen voor het inkomen dat je ontvangt. Het is een kwestie van burgerschap, van verantwoordelijkheidszin. Natuurlijk ook het sociaal contact dat daaraan vasthangt. Enzovoort, enzovoort. En persoonlijke ontplooiing ook, dankzij het werk.

Lynn

Werk is natuurlijk een mensenrecht, ons recht op arbeid. Het voelt soms een beetje alsof we dat vergeten zijn, dat het bijna een soort gunstenverhaal geworden is. Hoe zie jij die evolutie?

Ides

Ja, men ziet het zelfs als een plicht, de plicht om te werken. We moeten kost wat kost de werkzaamheid verhogen tot 80 procent -en meer als het nog even kan- om de welvaartsstaat duurzaam te kunnen maken. Op zich valt daar wel iets voor te zeggen. Maar mensen verplichten tot werk: dat staat haaks op het idee van het recht op arbeid. Mensen hebben een recht op arbeid volgens de universele verklaring van mensenrechten, omdat dat voor mensen ook een belangrijk aspect is van de menselijke waardigheid. En daar hangt een heel pakket van rechten aan vast, dat ook tamelijk expliciet vermeld wordt in de verklaring van de mensenrechten, namelijk: het is niet alleen recht op arbeid, het is ook recht op de vrije keuze van je arbeid. Zeer, zeer belangrijk. Dus geen dwangarbeid, geen gemeenschapsdienst verplicht in ruil voor een uitkering ofzo. Degelijk duurzame arbeid, arbeid die menswaardig is, die voldoende betaald wordt: ook dat is vermeld in de verklaring van de mensenrechten. En sociale bescherming die vasthangt aan dat recht op arbeid. Dus het is een heel pakket van rechten, dat gelijktijdig moet gerealiseerd worden.

Lynn

Nochtans zie je bijvoorbeeld dat hier nu de verplichte gemeenschapsdienst wel is ingevoerd. Hoe kijk je daar dan naar?

Ides

Wel, dat is een instrument van een conservatieve visie die ervan uitgaat dat mensen van nature lui zijn en zoeken om te profiteren van de samenleving. Het mensbeeld dat daarachter schuilt, is een mensbeeld van wantrouwen van de overheid ten aanzien van de burger. Ik denk dat dat voor sommige mensen misschien wel geldt: er zullen altijd wel wat mensen zijn die er de kantjes van aflopen. Maar de grote meerderheid van de bevolking is van nature toch wel sociaal gemotiveerd en wil deel uitmaken van die samenleving, wil daar constructief aan bijdragen. Ik denk dus dat we moeten uitgaan van een vertrouwen van de overheid in de burger. Als je dat mist, dan riskeer je in een verzuurde samenleving terecht te komen, die evolueert naar extreem rechts, naar geweld, naar een keiharde samenleving die uiteindelijk onleefbaar wordt.

Lynn

Deze podcastreeks is gegroeid vanuit het sectorproject Sterk Werk van SAAMO. Daarin experimenteren ze -nog enigszins voorzichtig wel- met de Buurten Zonder Langdurige

Werkloosheid. Je hebt dat vrij diepgaand bestudeerd. Kan je ons meenemen in wat jouw grootste bevindingen zijn?

Ides

Ja, graag. Ik ben zelf ook al van in mijn studententijd medestander van ATD Vierde Wereld. En het is in Frankrijk dat men al sinds 2016 is beginnen experimenteren met dergelijke Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid. Voordien werd er al gewerkt rond alternatieve vormen van sociale economie, zeg maar. En in samenwerking met sociale ondernemers heeft men dan dat project gelanceerd. Men is er zelfs in geslaagd om een kaderwet te laten goedkeuren door het Franse parlement. Momenteel zijn er op een vijftigtal locaties in Frankrijk al dergelijke buurten aan het werk.

Eigenlijk moet je zo'n buurten zien als proeftuinen waar men de uitdaging aangaat om met alle betrokken stakeholders samen te werken totdat de laatste persoon die wil werken en die langdurig verstoken is gebleven van werk een kans tot arbeid heeft gevonden. Dat kan op de reguliere arbeidsmarkt zijn, maar dat zal in vele gevallen natuurlijk in de sociale economie zijn, omdat veel mensen langdurig zonder werk hebben gezeten, dat tempo niet meer gewoon zijn en misschien een aantal vaardigheden missen. Dus je moet dat tijd geven. Dat vergt een investering, maar we zijn ervan overtuigd dat op lange termijn die investering rendeert.

Wat wij hier gedaan hebben met die studie van het Hiva: in opdracht van Actiris hebben we een sociale kosten-batenanalyse gemaakt van het concept op basis van toch wel realistische parameters die we kenden uit vorige onderzoeken over sociale ondernemingen. Dus het is zeker niet uit de lucht gegrepen, maar het is een ex ante inschatting van de leefbaarheid van zo'n concept. Nu, wat is een sociale kosten-batenanalyse? Die neemt het gezichtspunt aan van de samenleving als geheel. Dus niet alleen het gezichtspunt van de ondernemer, die mensen te werk stelt die soms zwak productief zijn. Niet alleen het standpunt van de overheid, die budgettair investeert in dergelijke projecten en die zich afvraagt: 'Is dat wel de moeite waard'. Maar ook het standpunt van de samenleving, van de buurt als geheel, die eventueel opnieuw opbloeit dankzij een economische injectie. Ook de soorten van diensten die geproduceerd worden, die baten opleveren die anders niet vergoed worden door de vrije markt, omdat ze zich vaak buiten de traditionele marktsectoren bevinden.

Ik neem het voorbeeld van de klimaatimpact. Eén van de sectoren in de sociale economie die erg goed boert, is de sector van de terugwinning van recyclage, van tweedehandszaken en dergelijke meer. Men mag niet vergeten dat die sector niet alleen financieel vrij goed rendeert, maar dat zij ook substantiële baten oplevert, in termen van het tegengaan van CO₂-uitstoot. Want als je meer afval zou hebben van zaken die niet gerecycleerd worden, dan moet je dat transporteren, je moet dat verbranden, enzovoort. En dus die CO₂-uitstoot kan gemeten worden en die heeft ook een prijs. En die prijs stijgt naarmate de klimaatopwarming dreigender wordt. Als je die baten meetelt in de sociale kosten-batenanalyse, dan kom je al aan een veel positievere balans.

Hetzelfde geldt bijvoorbeeld als je te maken hebt met diensten aan huis voor mensen die anders zouden moeten geplaatst worden in een residentiële instelling. De kost die je

bespaart voor de samenleving als geheel en voor de mensen in kwestie, door hen aan huis diensten te verlenen: die vermeden kost is eigenlijk ook een indirecte opbrengst van dat sociaal initiatief.

Als we dit soort kosten en baten in de balans leggen, dan komen we tot de conclusie: op korte termijn zal de overheid er minder uithalen dan dat ze erin stopt, maar de gemeenschap als geheel heeft er vanaf dag één baat bij. Op lange termijn is het beeld veel positiever, en haalt de overheid er beduidend meer uit dan dat ze erin investeert, omdat mensen terug aan de slag geraken, dat er eventueel doorstroming is naar het reguliere circuit, maar ook omdat de productiviteit van die diensten toeneemt, en omdat er allerlei sociale bijdragen betaald worden, enzovoort. De mensen worden dus ook gezonder.

Al die baten op lange termijn maken dat voor de overheid die balans ook en sterk positief uitdraait, terwijl het voor de gemeenschap als geheel een superpositieve balans wordt. We komen tot de mogelijke balans dat je elke euro die je erin stopt na tien jaar jaarlijks drie keer zoveel opbrengt dan dat je betaalt.

Je moet het natuurlijk goed doen. Je moet goed weten welke soort activiteiten, voor welke doelgroep enzovoort, om geen negatieve neveneffecten te produceren. Ik ga niet te veel in detail. Maar de conclusie is dat je er een maatschappelijk zeer rendabel project van kan maken. En dit is natuurlijk een sterk argument om de overheid over de streep te halen om daarin te investeren.

Lynn

Doorheen deze podcastreeks krijgen mensen mooie praktijkvoorbeelden van die eerste proeftuinen die nu in Vlaanderen lopen. Misschien is het ook wel mooi als jij de werking nog eens helder zou schetsen. Stel dat iemand zegt: 'Ik wil zo'n buurt opstarten'. Hoe gaan ze te werk?

Ides

Om te beginnen moet je een buurt afbakenen die niet te groot is en waar voldoende draagvlak is om er tegenaan te gaan. Dat gaat niet in elke buurt lukken. Maar je hebt plaatsen waar zowel de overheid als een aantal ondernemingen bereid zijn om hun schouders er onder te zetten. Daar begint men. Want je gaat niet proberen om het te bewijzen met mensen die niet overtuigd zijn. Dus je bakent een buurt af, niet te groot, een buurt van ongeveer tussen de 10.000 en de 15.000 inwoners.

Je stelt een Lokaal Comité samen met alle betrokken stakeholders. Dat kunnen vakbonden zijn, het OCMW, doelgroeporganisaties, werkgevers uiteraard, de lokale overheid, enzovoort. Dat Comité zorgt enerzijds voor het systematisch opzoeken van de mensen die langdurig van werk verstoken zijn gebleven. Dat haal je niet zomaar uit de lijsten van de RVA, want bij de RVA vind je alleen de ingeschreven werkzoekenden. Het gaat niet alleen om de ingeschreven werkzoekenden, maar ook om mensen die bijvoorbeeld met een beperking thuis zitten, maar die wel zouden willen werken. Het gaat ook om mensen die al lang thuis zitten zonder enig statuut. Dus je moet die allemaal gaan opzoeken, een profiel opstellen van die mensen. Wat wensen zij? Wat kunnen zij? Dus een soort van competentiebalans, en ook een persoonlijk

project van die mensen.

Daarnaast moet zo'n Lokaal Comité ook de markt verkennen. Welke soorten van diensten kunnen er aangeboden worden of producten kunnen er gemaakt worden? Waar vinden we de ondernemers om dat te doen? Enzovoort. Eventueel nieuwe ondernemingen oprichten als dat nodig is. Of een soort van lokale regie voor werk.

En dan zorgen dat de boel draait en het blijven volhouden tot de laatste persoon aan het werk geraakt is. Dus dat is de rol van dat Lokaal Comité voor Werk.

Dan is de vraag: welk soort statuut geven de mensen in kwestie? Het is heel belangrijk dat het geen nepstatuut is, want voor mensen die echt in zeer moeilijke omstandigheden leven, die uitgesloten zijn, is de beste motivatie een zekerheid, een stabiele, duurzame job waar ze weten: 'Het is niet voor een half jaar, het is niet voor een jaar, het is geen artikel 60. Het is iets met perspectief op langere termijn. Ik mag ook falen. Men zal mij opvangen als ik er niet in slaag om dat vol te houden. Ik krijg er groeikansen, ik word goed omkaderd. Dus alles erop en eraan. En ik heb minstens het minimumloon en een volledige sociale bescherming'. Dus het gaat niet om nepstatuten.

Zeer belangrijk is ook de vrije keuze. We gaan niemand dwingen om een dergelijke job te accepteren.

En dan moet je het natuurlijk ook gefinancierd krijgen. En daar knelt in Vlaanderen of in België momenteel het schoentje. We hebben nog geen financieel kader, om dat te waar te maken. Er kan momenteel wel wat geïmproviseerd worden, geknutseld met bestaande statuten. Momenteel lijkt het zo te zijn dat het Individueel Maatwerk het beste kanaal is om dergelijke mensen opnieuw aan de slag te krijgen. Maar we mogen niet vergeten dat het niet alleen gaat om de financiering van het loon van de doelgroepwerknemers, maar ook om die omkadering en het Lokaal Comité, dus de organisatie die er rond draait. Het is een hele opdracht om dat te realiseren.

Lynn

En de filosofie van die buurten: kan je die essentie even vatten voor ons?

Ides

Er zijn eigenlijk drie zeer simpele principes, bijna sloganesk. Ten eerste, niemand is niet inzetbaar. Vroeger hadden we een afschuwelijke term 'onbemiddelbaar' voor mensen. Dat is sociaal een soort van ter dood veroordeling, zou je kunnen zeggen.

Lynn

Of niet toeleidbaar.

Ides

Niet toeleidbaar gebruikt men momenteel nog altijd. En dat is toch wel heel erg als stigma voor mensen. Ja, het is zeker zo dat niet iedereen zo productief kan zijn dat men zijn eigen loon terugverdient door het product van zijn werk. Zo realistisch moeten we zeker zijn. Maar dan moeten we ons stellen op het standpunt van arbeid als een mensenrecht. En dan mag

dat ook voor een aantal mensen geld kosten. Collectief rendeert het, hebben we gezien. Maar je moet erin geloven dat iedereen een zinvolle bijdrage aan de samenleving kan brengen, ook al is dat een beperkte bijdrage. Dus niemand is niet inzetbaar.

Het tweede principe: er is werk genoeg. Als je even doordenkt en doorvraagt in buurten, maar ook eventueel buiten buurten: er zijn tal van onvervulde maatschappelijke behoeften. Ja, je hebt ook creatieve ondernemers die allerlei nieuwe diensten uitvinden en daarmee aan de slag gaan. Je moet natuurlijk de vraag activeren naar dat soort diensten. Dus dat vergt ook een deel studiewerk, een deel bevraging van de lokale bevolking, enzovoort. Maar er is zeker werk genoeg voor iedereen.

En het derde principe is ook heel eenvoudig. Er is geld genoeg. Het geld is alleen slecht verdeeld. Maar ook als we de balans maken in termen van sociale kosten en baten, dan moet je bijna gek zijn om het niet te doen. Als we weten dat het op lange termijn voor de samenleving als geheel zo'n rendabele investering is, dan moet je niet twifelen om de nodige subsidies uit te trekken op korte termijn.

Lynn

De politieke tegenkanting is vaak van: 'We hebben al sociale economie, er is al zoveel'. Wat zou jij daarop antwoorden?

Ides

Inderdaad, we hebben in Vlaanderen en in België een heel rijke traditie aan sociaal ondernemerschap, zelfs meer dan in Frankrijk zou ik durven zeggen. Met allerlei werkvormen. Er is heel veel en heel intens geëxperimenteerd in België. En dat is goed. Maar er zijn nog altijd beperkingen. Ik denk bijvoorbeeld aan het feit dat al die werkvormen gecontingenteerd zijn, dus een beperkt aantal mensen. En dat heeft te maken met een puur budgettaire logica. De overheid wil zeker zijn dat ze binnen de perken van haar voorziene budget blijft. Ook als ze weet dat als ze meer zou uitgeven, dat ze er op termijn meer zou bij winnen. Wij zouden eigenlijk van dat soort redeneringen moeten kunnen afraken en durven die contingenten een stuk loslaten.

En een tweede beperking is dat we ook weten dat er zelfs in de sociale economie toch wel druk is van de markt, en dat sommige mensen er niet in geraken. Daar is de uitdaging om verder te gaan, om door te doen totdat de laatste persoon in een buurt ook aan het werk geraakt is. Zo ver zijn we helaas nog niet. Misschien hier en daar wel toevallig, maar nog niet systematisch.

Dus denk ik dat die Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid zeker geen soort van concurrent zijn van de bestaande sociale ondernemingen. Integendeel: ze bouwen erop voort en ze verruimen het kader en stellen bijkomende doelstellingen.

Momenteel werken ook de experimenten die SAAMO opzet nog noodgedwongen met nepstatuten. Mensen kiezen er wel vrijwillig voor, en dat is het allerbelangrijkste. Maar de ambitie is toch om verder te gaan, om ervoor te zorgen dat dat op termijn met een degelijke verloning kan en duurzaam werk wordt.

Lynn

Wat hebben we volgens jou concreet nodig om dat wel te realiseren?

Ides

Geloof in het concept en in de mens. Vertrouwen. In Franstalige België staat men op dat vlak al verder. Men heeft met middelen van het Europees Sociaal Fonds een programma gelanceerd van Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid. Er zijn er momenteel zeventien die al aan de slag zijn of die toch wel uit de startblokken aan het komen zijn, met een aantal arbeidsplaatsen die gecreëerd worden. En dat zal ook niet allemaal van vandaag op morgen lukken. Maar daar benadert men toch al het concept van betaalde en sociaal beschermde arbeid en zo verder.

In Vlaanderen, jammer genoeg, heeft de regering er tot hiertoe niet voor gekozen om dat concept op te pikken in haar programma, misschien omdat het een stuk binnengeslopen is na de regeringsformatie, hoewel het concept ook in de federale regeringsverklaring staat. En onze federale minister van werk, Dermagne, heeft ook wel geprobeerd om er iets of wat een duw aan te geven. Jammer genoeg zijn zijn bevoegdheden zeer, zeer beperkt. Want de paradox van onze institutionele context in België is dat een federale overheid niet rechtstreeks dergelijke arbeidsplaatsen mag subsidiëren. Het moeten de gewesten zijn. En de gewesten: als die ervoor betalen, terwijl de baten naar de federale overheid gaan: dan ontstaat er een soort van institutionele mismatch, zou je kunnen zeggen. Het is niet erg logisch.

En dat is ook één van de obstakels waar we in België moeten zien uit te komen. Ik denk wel dat we vooruitgang kunnen maken, al is het maar doordat bijvoorbeeld de federale overheid ook mee betaalt voor die Lokale Comités voor Werk. Ik denk dat dat institutioneel wel mogelijk is. Maar ja, we zullen moeten blijven pleiten.

Lynn

Ja, blijven pleiten: je hebt megeschreven aan een Manifest rond Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid. Vertel daar eens iets over.

Ides

Dat was een zeer gelukkig partnership tussen SAAMO en ATD Vierde Wereld. We hebben elkaar daar echt gevonden, omdat we langs twee kanten geloven in dat concept en dat echt willen bewerkstelligen. We weten natuurlijk dat als we iets importeren uit het buitenland, dat in onze complexe politieke context van België allerlei partijen daar een stukje uitpikken en andere stukken eruit laten. En dat er uiteindelijk een soort van afkooksel riskeert uit de bus te komen, dat niet meer beantwoordt aan de oorspronkelijke doelstelling. De bedoeling van dat Manifest is om het concept van Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid zuiver te houden en met zoveel mogelijk partners tenminste ideologisch onze schouders onder te zetten, zodat we weten wat het streefdoel is en waar al die partners blijven aan werken. En om goed aan de buitenwereld te laten zien dat het niet de bedoeling is om daar afkooksels van te produceren.

Momenteel zijn er al heel wat partners die dat manifest hebben getekend, onder meer de drie grote vakbonden -wat een groot succes is-, Beweging.net, het Netwerk tegen Armoede, een aantal doelgroeporganisaties, en de onderhandelingen zijn nog altijd bezig met een aantal andere organisaties zoals Welzijnszorg, enzovoort.

We denken dat er op die manier een breed maatschappelijk draagvlak aan het ontstaan is van het middenveld, waarmee we ook naar de verkiezingen toe het concept opnieuw kunnen op tafel leggen en misschien bij een volgende regeerformatie meer succes hebben.

Lynn

Ja, je zegt zuiver houden. Wat is het grootste gevaar dat er zou kunnen ontstaan?

Ides

Het concept Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid zou in de vergaarpot kunnen geraken van wat men noemt de werkgarantieprogramma's. En die werkgarantieprogramma's hebben al bestaan her en der in de westerse wereld, maar daarvan zijn er een aantal die verworden zijn tot workfareprogramma's, het is te zeggen programma's van gemeenschapsdienst en dergelijke, verplichte tewerkstelling dus, waar men het recht op arbeid omdraait naar een plicht tot arbeid en naar om het even welke arbeid. En dat willen we dus echt niet. Dat is het grootste gevaar, denk ik.

Andere gevaren zijn dat men zegt: 'We gaan die middelen gebruiken, maar we gaan de lat laag leggen om realistisch te zijn, om snel grote resultaten te kunnen halen. We gaan bijvoorbeeld beginnen met alle mensen die één jaar werkloos zijn, zonder meer, zonder goed te kijken naar de meest achtergestelde mensen'.

We willen echt ook zeker zijn dat het concept bij uitstek ten goede komt aan de meest uitgesloten, de meest verstoken mensen.

Lynn

Maar ik kan mij voorstellen als er bijvoorbeeld een VDAB in zo'n Lokaal Comité voor Werk zit, dat dat ook wel tegenstrijdigheden met zich meebrengt, omdat die uiteraard wel sanctionerend moeten optreden tegen werkzoekenden. Dan je zit daar dus met die vrijwilligheid. Hoe krijgen we dat praktisch voor elkaar?

Ides

Ja, we zitten in een heel vreemde situatie. Ooit zijn we met die staats hervorming begonnen om precies de instantie die moest controleren en sanctioneren te scheiden van de instantie die de werkzoekende moest ondersteunen. Dus de RVA was de instantie die controleerde en sanctioneerde. De VDAB was degene die moest ondersteunen. En dan heeft men die verantwoordelijkheid om te sanctioneren ook verschoven naar de regio's, denkende dat dat nodig was om efficiënter te werken, en zo verder. Dat schept natuurlijk een dubbelzinnige houding en ook een dubbelzinnig imago bij de werkzoekende. Natuurlijk zullen er af en toe mensen gesanctioneerd moeten worden die er echt niks van bakken, die achteroverleunen.

We zijn dus niet vies van sancties op zich. We zijn wel vies van een sfeer, een klimaat van wantrouwen, a priori ten aanzien van werkzoekenden.

Lynn

Als je dan naar Frankrijk gaat kijken bijvoorbeeld, waar zijn ze nu toch al enkele jaren bezig: wat zijn dan de grootste positieve verschuivingen die ze daar zien; bij mensen individueel, maar ook in die buurt zelf?

Ides

In de eerste plaats krijgen mensen hoop. Mensen die aan de slag geraken: dat geeft hen veerkracht, dat geeft hen een nieuwe dynamiek, waardoor ze ook op andere vlakken uit hun schulp komen en gelukkiger worden. Je merkt hier en daar effecten op gezondheid. Mentale gezondheid is zeer sterk verbonden met langdurige werkloosheid of uitsluiting. Dus daar merk je de grootste effecten: mentale gezondheid.

Je merkt ook hier en daar effecten op het gezinsleven van mensen: dat gezinnen rustiger zijn, dat er minder ruzie is in huis, dat de kinderen het beter gaan doen op school.

Het is nog niet allemaal zo massaal hoor, maar dat zijn toch allemaal symptomen dat mensen eruit geraken.

Lynn

Dus dat investeren in dat menselijk kapitaal is meer dan de moeite waard?

Ides

Absoluut, ja.

Lynn

Heb je zelf afrondend nog een aantal dingen die je zou willen meegeven voor de luisteraar van deze podcastreeks of voor de beleidsmakers?

Ides

Ik denk dat het interessante aan het concept Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid is dat je begint op kleine schaal, daar waar er voldoende draagvlak is en goede wil. Want het is nodig om de rest van de samenleving mee te trekken, om een soort van sneeuwbaaleffect te bekomen. Je moet dus eerst kunnen bewijzen dat het werkt. En in Frankrijk is men daar stilaan aan toe: dat men resultaten kan laten zien die andere mensen aansteken om hetzelfde te proberen. Dat vind ik het interessante daarvan: dat men niet van bovenaf vanuit de Vlaamse gemeenschap of de federale overheid een programma parachuteert, maar dat men het van onderuit opbouwt met de mensen van goeie wil en dat het op die manier een lopend vuurtje wordt.

Lynn

Dank je wel.

Ides

Graag gedaan.

Bedankt voor je betrokkenheid. Deze podcast werd gemaakt door SAM, Steunpunt Mens en Samenleving en SAAMO voor het STERK werkproject. De muziek danken we aan de mensen van 2060Jam. De montage werd gedaan door Motcha. Extra duiding vind je in de tekst bij elke aflevering.